

Ohje villisianlihan myynnistä ja markkinoinnista

Johdanto

Kuluttajien oikean tiedonsaannin varmistamiseksi ja harhaanjohtamisen estämiseksi Elintarviketurvallisuusvirasto Evira (jäljempänä Evira) antaa valvontaviranomaisille uudet ohjeet villisianlihan myynnin ja markkinoinnin valvonnasta. Samalla kumotaan edellinen 15.4.2004 annettu ohje 464/59/03 myöhemmin 12.5.2006 tehtyine päivityksineen.

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Lainsäädäntö on erotettu selkeästi muusta tekstistä mainitsemalla lainkohdat. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

Ohje

1. Elintarvikkeesta käytettävä nimi

Elintarvikkeen nimestä säädetään kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksessa elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä (1084/2004), jäljempänä *pakkausmerkintäasetus*. Sen 7 §:n mukaan elintarvikkeen nimenä on käytettävä elintarvikkeelle Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädettyä nimeä tai tällaisen puuttuessa Suomessa käytettäväksi säädettyä nimeä. Jos tällaista nimeä ei ole, on käytettävä Suomessa yleiseen käyttöön vakiintunutta nimeä tai nimeä, joka kuvaa elintarviketta ja tarvittaessa sen käyttöä siten, että nimi yksilöi täsmällisesti kysymyksessä olevan elintarvikkeen ja erottaa sen elintarvikkeista, joihin se muuten voitaisiin sekoittaa.

Pakkausmerkintäasetuksen perusteella Evira katsoo, että villisiasta (*Sus scrofa scrofa*) saadusta lihasta ja kesysian (*Sus scrofa domestica*) kanssa risteytetystä villisiasta saadusta lihasta tulee käyttää sellaisia nimiä, jotka riittävän selvästi yksilöivät kysymyksessä olevat tuotteet ja erottavat ne toisistaan ja muista elintarvikkeista, joita niitä muutoin voisi pitää. Edellä sanottu koskee sekä lihan myyntiä ja markkinointia sellaisenaan että sen käyttöä ainesosana muussa elintarvikkeessa.

1.1 Villisiasta saadusta lihasta käytettävä nimi

Kun markkinoilla on tarjolla luonnonvaraisen villisian lihaa, käytetään siitä nimitystä *villisianliha tai luonnonvaraisen villisian liha*. Ko. lihaa on markkinoilla harvoin tarjolla.

1.2 Tarhatun villisian lihasta käytettävä nimi

Evira muuttaa aikaisempaa ohjettaan siten, että tarhatun villisian lihasta tulee käyttää myynnin ja markkinoinnin yhteydessä nimeä *tarhatun villisian liha*. Tarhausta koskevan tiedon tulee ilmetä nimen yhteydestä, koska markkinoilla on tarhatun ja luonnonvaraisen villisian lihaa.

Villisianlihan myynti ja markkinointi nimellä "tarhatun villisian liha" edellyttää, että kyseessä oleva liha on saatu villisiasta, joka polveutuu sellaisista villisioista, joita ei ole risteytetty tavallisen lihantuotantoon käytettävän kesysian kanssa.

1.3 Kesysian kanssa risteytetystä tarhatusta villisiasta saadusta lihasta käytettävä nimi

Jos tarhattu villisika risteytyy kesysian kanssa, tulee myynnin ja markkinoinnin yhteydessä käyttää lihasta nimeä, josta ilmenee risteytystä koskeva tieto. Tieto tulee merkitä nimen yhteyteen selvästi, esimerkiksi seuraavasti: "*Tarhatun villisian lihaa. Kesysian kanssa risteytetty kanta*" tai vaihtoehtoisesti "*Tarhatun villisian lihaa. Kesysian kanssa risteytetty tarhatun villisian lihaa*".

1.4 Villiintyneestä kesysiasta saadusta lihasta käytettävä nimi

Eviran tietoon on tullut, että Etelä-Amerikasta, USA:sta, Australiasta ja Uudesta-Seelannista tuodaan maahamme sianlihaa, josta käytetään harhaanjohtavasti nimitystä "villisianliha". Kysymyksessä ei kuitenkaan ole välttämättä eurooppalainen villisika (*Sus scrofa scrofa*), vaan aikanaan siirtolaisten mukana tulleista ja vapaana eläneistä kesysioista (*Sus scrofa domestica*) muodostunut villiintynyt kanta.

Villiintyneen kesysian lihasta on käytettävä kesysikaan viittaavaa ilmaisua *sianliha*. Erotukseksi tavanomaisesta kesysiasta saadusta lihasta voidaan nimen yhteydessä kuitenkin lisätietona ilmoittaa, että kyseessä on villiintynyt tai luonnonvarainen kanta.

2. Villisianlihan myynnin ja markkinoinnin edellytykset

Elintarvikelain (23/2006) 9 §:n mukaan elintarvikkeen pakkauksessa, esitteessä, mainoksessa tai muulla tavalla markkinoinnin yhteydessä on elintarvikkeesta annettava totuudenmukaiset ja riittävät tiedot. Tämä edellyttää, että villisianlihan myynnin ja markkinoinnin yhteydessä annetaan totuudenmukainen tieto siitä, onko myytävä liha edellä kohdissa 1.1 - 1.3 tarkoitettua villisianlihaa.

Elintarvikelain 19 §:n mukaan elintarvikealan toimijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Tähän perustuen esimerkiksi villisian kasvattajilla, jotka itse myyvät tai markkinoivat tai

Ohje villisianlihan myynnistä ja markkinoinnista

tarjoavat myytäväksi tai markkinoitavaksi tarhatusta villisiasta saatua lihaa nimellä ”tarhatun villisian liha”, tulee olla asiakirjoihin, asiantuntijalausuntoihin tai muihin selvityksiin perustuva tieto siitä, että kasvatettavat villisiat polveutuvat sioista, joita ei ole risteytetty tavallisen lihantuotantoon käytettävän kesysian kanssa.

3. Villisianlihan omavalvonta sekä myynnin ja markkinoinnin valvonta

Markkinaoikeus on antanut 27.5.2010 ratkaisun kolmessa jutussa, jotka koskevat sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa sekä harhaanjohtavaa villisianlihan myyntiä ja markkinointia (210/08/M1, 211/08/M1 ja 215/08/M1). Markkinaoikeuden päätöksissä (27.5.2010) todetaan, että kaikkiin villisikojen rotupuhtautta koskeviin selvityksiin liittyy epävarmuustekijöitä. Villisikojen rotupuhtautta ei voida aukottomasti osoittaa edes DNA-määrittämisin, mikä on osaltaan otettava huomioon arvioitaessa nimikkeen villisianliha käytön lainmukaisuutta kyseisen elintarvikkeen myynnin ja markkinoinnin yhteydessä.

Evira pyytää valvontaviranomaisia valvomaan sellaisia villisian kasvattajia, jotka itse myyvät tai markkinoivat tai jotka tarjoavat myytäväksi tai markkinoitavaksi villisiasta saatua lihaa, esimerkiksi nimellä ”tarhattua villisianlihaa”. Villisian kasvattajilla on oltava hallussaan omavalvontaan, asiakirjoihin (kuten sukutauluihin ja kantakirjoihin), asiantuntijalausuntoihin tai muihin selvityksiin perustuva tieto siitä, että tarhatut villisiat polveutuvat villisioista, joita ei ole risteytetty tavanomaisen kesysian kanssa.

Lainsäädäntö

- Elintarvikelaki (23/2006)
- Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus (1084/2004) elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä / Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (*molemmat hyväksyttäviä siirtymäaikana.*).